

مبانی مدیریت
و
برنامه‌ریزی فرهنگی

(جلد اول)

حمیدرضا صیدمحمدی

۱۳۹۵

سرشناسه	:	صید محمدی، حمیدرضا-۱۳۴۲.
عنوان و نام پدیدآور	:	مبانی مدیریت و برنامه ریزی فرهنگی / حمیدرضا صید محمدی.
مشخصات نشر	:	تهران: لحظه یک، ۱۳۹۵-
مشخصات ظاهری	:	ج.
شابک	:	ج. ۱: ۸-۳-۹۵۳۱۷-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی	:	فیبا
یادداشت	:	کتابنامه.
موضوع	:	مدیریت فرهنگی
موضوع	:	Cultural animation
موضوع	:	سیاست فرهنگی--ایران--برنامه ریزی
موضوع	:	Cultural Policy--Iran--Planning
رده بندی کنگره	:	۱۳۹۵ م ۲ ص ۶۲۱/ HM۶۲۱
رده بندی دیسی	:	۳۰۶
شماره کتابخانه ملی	:	۱۱۸۲۲۹۳

مبانی مدیریت و برنامه ریزی فرهنگی

مؤلف: حمیدرضا صید محمدی
 ویراستاران: غلامرضا فلاح؛ ناهید شهپر راد
 صفحه آرایی: اکرم رحیمی
 طراح جلد: میثم صداقت
 نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۵
 چاپ: باران
 شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
 بهای: ۱۵۰،۰۰۰ ریال
 ناشر: لحظه یک
 شابک: ۸-۳-۹۵۳۱۷-۶۰۰-۹۷۸

کلیه حقوق چاپ برای ناشر محفوظ است.

نشانی: بزرگراه سیاد شیرازی خیابان شهید گلاب بخش پلاک ۴۷

کد پستی: ۱۶۳۷۶۳۶۱۱۱ تلفن: ۸۸۴۰۶۷۶۲

m.damaneh@gmail.com

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۹	پیشگفتار
۱۵	بخش اول: مبانی مدیریت فرهنگی
۱۶	مهارت فرهنگی
۱۸	برنامه ریزی
۱۹	زمان دهی
۲۰	نظارت
۲۸	مهارت های تصمیم گیری
۲۹	مهارت های ادراک
۲۹	مهارت های انسانی (سرمدی)
۳۰	مهارت های فنی
۳۱	مکتب های مدیریت
۳۱	الف: مکتب مدیریت علمی
۳۴	محدودیت های الگوی تیلور
۳۶	اصول مدیریت علمی تیلور
۳۷	نظریه بوروکراسی ماکس وبر
۴۰	ب: مکتب روابط انسانی (نئوکلاسیک ها)
۴۴	مدیریت علمی (هانری فایول)
۴۵	اصول چهارده گانه مکتب جهانی مدیریت
۵۱	نگرش سیستمی
۵۲	مفهوم سیستم
۵۳	مشخصات عمومی یک سیستم فرهنگی
۵۶	مدیریت فرهنگی به عنوان یک سیستم

۶۰

مشخصات یک سیستم فرهنگی

۶۳

کالا و خدمات فرهنگی

۶۵

صنایع فرهنگی

۶۸

سیاست فرهنگی

۷۰

اهداف سیاسی

۷۲

انتخاب سیاست فرهنگی

۷۴

سیاست فرهنگی جدید

۷۶

هویت فرهنگی

۷۷

میراث فرهنگی

۸۱

وظایف مدیریت فرهنگی

۸۳

وظایف یک مدیر فرهنگی

۸۵

مدیران فرهنگی چه کسانی هستند

۸۷

ویژگی‌های مدیران فرهنگی

۸۷

۱- اهل علم و تحقیق بودند

۸۹

۲- میل به تکامل و پیشرفت

۹۰

۳- آزاداندیشی در مسائل فرهنگی

۹۱

۴- اعتقاد به امنیت

۹۳

۵- عدالت‌خواهی

۹۵

۶- نوع‌دوستی (انسان‌گرایی)

۹۷

۷- اعتقاد به مشارکت مردم

۱۰۰

۸- عشق پایبندی به فرهنگ خودی

۱۰۱

۹- گرایش درونی به امور فرهنگی و هنری

۱۰۳

۱۰- وجدان کار

۱۰۵

۱۱- اعتقاد به نظم و قانون

۱۰۹

۱۲- آشتی‌ناپذیری با فرهنگ غیرخودی و متخاصم

۱۱۱

بخش دوم: فرهنگ

۱۱۲

فرهنگ

۱۱۶

یک تعریف جهانی برای فرهنگ

۱۱۸

میراث فرهنگی

۱۲۰

هویت فرهنگی

۱۲۲

و. گ. های فرهنگ

۱۲۳

بریف فرهنگ از دیدگاه‌های مختلف

۱۲۴

الف) تعریف‌های تشریحی

۱۲۵

ب) تعریف‌های تاریخی

۱۲۶

ت) تعریف‌های اجتماعی

۱۲۸

پ) تعریف‌های روان‌شناختی

۱۲۹

ج) تعریف‌های سیاسی

۱۳۰

ح) تعریف‌های تکوینی

۱۳۳

ضمائم

۱۳۴

ضمیمه یک: سیاست فرهنگی فرانسه

۱۵۲

ضمیمه دو: اصول سیاست فرهنگی جمهوری اسلامی ایران

۱۸۲

ضمیمه سه: سیاست فرهنگی چین

۲۰۷

ضمیمه چهار: سیاست فرهنگی مالزی

۲۳۶

منابع و مآخذ

پیشگفتار:

امروزه مدیریت (management) واژه‌ای است که در عرض و طول روابط انسانی و سازمان‌های اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، علمی، صنعتی، تولیدی، اطلاع‌رسانی، خدماتی با هر نوع هدف و رسالتی مرتبط بوده و ساختار آن با ابعاد وسیعی به هم مرتبط می‌گردد. فرایندهای آن عبارت از: برنامه‌ریزی، سازمان‌دهی، هدایت و کنترل که از وظایف مهم مدیران است. نقش و نقش سازمان‌دهی، هدایت و کنترل که از وظایف مهم مدیران است. تعیین‌کننده‌ای را در بهینه‌سازی این فرایندها ایفاء می‌کند.

اکنون گستره مدیریت بر همه رده‌های سازمانی نهادها، مؤسسات، کارخانه‌ها و یا هرگونه همکاری سازمان‌یافته‌ای سایه افکنده است و بدون توجه به ابعاد و اجزاء

و عناصر تشکیل‌دهنده آن، اداره و هدایت این همکاری‌ها را تقریباً غیرممکن ساخته است.

نتیجه کار و تلاش مدیران، مدیریت به شمار می‌آید. پس می‌توان گفت وظیفه مدیران در هر حالت و شرایط، اعمال مدیریت به انحاء مختلف است. این کتاب حاضر می‌کوشد با اتکا به علوم نظری و کاربردی مدیریت و از دریچه فرهنگی، خصوصاً مبانی مدیریت بپردازد.

بدون شک هر یک از ادراکات روزمره خویش متناسب با شرایط فردی و اجتماعی ارتباطی و نحوه تعاملات خود مجبور به مراجعه به سازمان‌ها، شرکت‌ها، مؤسسات، بنگاه‌های اقتصادی، تفریحات، صنعتی گوناگون که هر کدام خط و مشی‌های مختلف را در جامعه دنبال می‌کنند هستیم.

در مواجهه با مراکز مذکور، بسیار شنیده‌ایم که مشکلات برخی از آن‌ها مربوط به مدیران و چگونگی مدیریت آن‌ها است. یا مدیر کارایی لازم را ندارد؛ و یا رسالت‌های عملیاتی دستگاه از اثربخشی لازم برخوردار نیست و یا کم‌توجهی از این دست.

در این رابطه باید اذعان داشت این مشکلات مختص به مدیران نیست! بلکه همکاران سازمانی مدیران، نیز در مشکلات مزبور سهیم بوده و وظایف و

مسئولیت‌های یکسانی داشته‌اند؛ هرچند که نوع و نحوه این مسئولیت‌ها و وظایف تفاوت‌هایی را نیز در برداشته باشد.

به تحقیق، می‌توان گفت افرادی که در جایگاه مدیریتی قرار می‌گیرند، باید به علوم مهارت‌های مدیریتی مجهز باشند و برای شکوفایی شیوه‌های مدیریتی از هیچ تلاش و کوششی دریغ نکنند. اغلب اوقات مشاهده می‌شود مدیران عهده‌دار نقش‌های «زمانی» می‌گردند، بدون شک انجام وظایف سازمانی را نمی‌توان در حیطه مدیریت تحلیل و ارزیابی کرد، بلکه برای روشن‌تر شدن بحث باید به این سؤال اساسی پاسخ داد، به هدایت از مدیریت چیست؟ به‌طور مثال: مدیریت فرهنگی که موضوع کتاب حاضر است، مدیریت مربوطه، همواره جنبه‌های فرهنگی بحث مدیریت فرهنگی را در بر می‌گیرد؛ دغدغه‌های مدیریت مورد اشاره در حیطه مدیریت فرهنگی است، حال آنکه اهداف مدیریت بازرگانی در نهایت سود بیشتر است. به بیان دیگر، سازمان‌ها یا گروه‌های کاری مشترک هدف و منطبق خاصی را که مؤید نظر کلیه مدیران آن‌ها باشد، دنبال می‌کنند و مدیران تلاش می‌کنند تا با فراهم آوردن محیطی مطلوب و مناسب برای کارکنان و با صرف کمترین زمان، هزینه، نیرو، مواد و کمترین نارضایتی فردی، به هدف‌های گروهی دست یابند.

به بیان دیگر با توجه به محدودیت منابع در اختیار، بتوانند در حد امکان به اهداف خویش نزدیک‌تر گردند، یا درنهایت به آن اهداف دست یابند.

در همین راستا، مدیریت زمانی قابلیت پیدا می‌کند که به دانش و آگاهی‌های لازم مبدل گردیده و هنر آن را بیابد که با توسعه سطح تعاملات انسانی گروه یا سازمان‌ها تحقق اهداف را میسر سازد.

دانش و آگاهی، ارمان یافته و همچنین هنر مدیریت زیرساخت‌های عملیاتی مدیران بشمار می‌آیند. در آن صورت می‌توان نتیجه گرفت «دانش» و «هنر» مدیریت مکمل یکدیگر می‌گردند تا دستیابی به اهداف عملی‌تر گردد.

پس نگاه فرایندی به موضوع مدیریت که بر اساس مجموعه‌ای از فعالیت‌های مرتبط با یکدیگر و بر پایه محورهای برنامه‌ریزی، سازمان‌دهی، هدایت و کنترل شکل می‌گیرد، نگرش غیرواقع بینانه نیست، زیرا به سواد مدیران صرف‌نظر از میزان مهارت، استعداد و توانایی‌هایشان، جهت رسیدن به اهداف، ترسیم‌شده موردنظر خویش، فعالیت‌های مشخص و از پیش تعیین‌شده‌ای را در لایحه باهم رابطه تقابلی دارند را انجام می‌دهند.

مباحث کتاب:

کتاب حاضر، شامل سه بخش است که بخش اول آن به مبانی مدیریت فرهنگی، بخش دوم به فرهنگ و بخش سوم به برنامه‌ریزی فرهنگی اختصاص دارد.

موضوعات بخش اول عبارتند از: مبانی مدیریت فرهنگی، مهارت‌های مدیریت، مکاتبات مدیریت، مدیریت فرهنگی به‌عنوان یک سیستم، مدل فرهنگی و ویژگی‌های مدیران فرهنگی که با همت سرکار خانم فاطمه هاشمی از مدیران سازمان فرهنگی هدی، بهردار، تهران از کتاب خصائص مدیران فرهنگی چاپ سازمان مدیریت صنعتی ایران، تدویر شده است.

در بخش دوم کتاب، درباره فرهنگ به تعاریف آن در رشته علوم اجتماعی و همچنین چگونگی و نحوه سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی فرهنگی در کشورهای مختلف جهان، بحث شده است.

و در بخش پایانی به ارائه تعاریفی آکادمیک، از انواع برنامه‌ریزی فرهنگی، تئوری‌های برنامه‌ریزی و تاریخچه مختصری از آن پرداخته‌شده و همچنین از مباحثی چون: قلمرو برنامه‌ریزی فرهنگی، برنامه‌ریزی فرهنگی جامع و تعریفی از ارزش‌ها که در فرآیند تصمیم‌گیری اعمال می‌گردد، سخن رفته است.

در اینجا لازم است با تقدیم احترام و ادب به محضر پیش‌کسوتان علم مدیریت، و با ذکر این نکته یادآوری نمایم، تاکنون در کشور ما مطلب مدون و مستقلى درباره مدیریت فرهنگی و برنامه‌ریزی فرهنگی که از موضوعات مهم مدیریت به شمار می‌آید، تدوین، ترجمه، تألیف و منتشر نشده است، تحریر این کتاب را می‌توان سرآغازی برای تحقیق و پژوهش‌های گوناگون درس مدیریت و برنامه‌ریزی فرهنگی در رشته علوم تربیتی برشمرد و به‌عنوان منبع مفیدی در این رابطه معرفی نمود، امید است که مورداستفاده علاقه‌مندان به علم مدیریت و برنامه‌ریزی فرهنگی و پژوهش‌گران علوم مدیریتی قرار گیرد.

حمیدرضا صیدمحمدی